

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟ ΤΑΚΤ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικής Σχολής Ἀθηνῶν

Με διάκριση και φαντασία

Εἶναι φορές πού εὐγνωμονοῦμε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, πού σέ τυχόν ἀπροσεξία μας, ἀμέλεια ἢ σφάλμα μας δὲν δίγουν ἔμφαση μὲ τὴν προσοχή τους σ' αὐτὸ πού μᾶς συνέδῃ, μένουν φαινόμενικὰ ἀδιάφοροι, σὰ νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε, σὰ νὰ μὴν εἶδαν, σὰ νὰ μὴν ἄκουσαν. Μιὰ τέτοια στάση τὴν χαρακτηρίζουμε διακριτική, λεπτή. Λάμε γι' αὐτὸν πού συμπεριφέρεται ἔτσι, ὅτι ἐνεργεῖ μὲ τ ἄ κ τ.

Ἀντίθετα, γιὰ κάποιον πού δείχνει ὑπέρμετρο ἐνδιαφέρον καὶ περιέργεια γιὰ τὴ ζωὴ μας, κάνει εὐκαιρῶς — ἀκρίτως παρατηρήσεις, δὲν διαφοροποιεῖ στιγμὲς καὶ καταστάσεις, ἀντιπρᾶ μὲ χονδρὸ τρόπο καὶ κάνει πολλὰ ἄλλα, λέμε ὅτι εἶναι ἄνθρωπος χωρὶς τάκτ, ἀδιάκριτος. Τέτοιοι ἄνθρωποι φέρνουν τὸν ἄλλο σὲ πολλὴ δύσκολη θέση μὲ τίς ἀκαιρῆς ἢ παράκαιρῆς ἐρωτήσεις τους ἢ ὑποδείξεις τους, τὸν κάνουν νὰ συνειδητοποιήσει τὴν κακοτυχία του καὶ νὰ σκεφθεῖ πόσο ἀτυχὸς ἦταν γιὰ νὰ συναντήσει ἕνα τόσο ἀδιάκριτο καὶ ἄ-τακτο... ἄνθρωπο στὸ δρόμο του.

Ἄν ἡ ἀδιακρισία αὐτὴ εἶναι κάτι πρὸς ἀποφυγὴν, ἢ διάκριση θὰ πρέπει νὰ εἶναι κάτι τὸ πολὺ ἐπιθυμητὸ στὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ καὶ ἰδιαιτέρα στὴ συμπεριφορὰ τοῦ ποιμένα. Αὐτὴ τὴ δ : ἄ κ ρ : σ η, πού πρέπει νὰ χαρακτηρίζει τὸν ποιμένα στὶς σχέσεις του μὲ τοὺς ἄλλους καὶ πού διάφορες ἐκδηλώσεις τους περιγράψαμε στὶς γραμμὲς πού προηγήθησαν, μπορούμε νὰ χαρακτηρίσουμε ὡς π ο ι μ α ν τ ι κ ὸ τ ἄ κ τ.

Ἄν τὸ θεωρήσουμε ἀπὸ ὑποκειμενικὴ ἄποψη, θὰ λέγουμε, ὅτι ποιμαντικὸ τάκτ εἶναι συνήθως τὸ αἴσθημα ἐκείνο πού ἔχεις, ὅτι ἐνέργησες κατὰ τὸν ὀρθὸ καὶ πρέπει-πὸντα τρόπο στὴν ἀνάλογη ποιμαντικὴ περίπτωση. Φρόντισες νὰ μὴ προσβάλεις τὸν ἄλλο ἔστω κι ἂν ἔσφαλ-λε, νὰ μὴ τὸν περιφρονήσεις ἔστω κι ἂν φέρθῃς χω-ρὶς φρόνηση, νὰ μὴ δώσεις λαθὴ μὲ τὸν τρόπο σου νὰ ἐκλάβει ὁ ἄλλος ὅτι συγκαταβαίνει ἀπὸ τὸ κνητὸ ὕψος τῆς ὑπεροχῆς σου καὶ ὅτι τοῦ κάνεις χάρη ὅταν τοῦ μι-λᾷς ἢ μεριμνᾷς γι' αὐτὸν θεωρώντας τὸν σὰν κάποιον παρακαταναγὸ.

Σ' αὐτὲς τίς περιπτώσεις ὁ ἄλλος συλλαμβάνει μὲ τίς κεραίες του τὸ μήνυμα, θετικὸ ἢ ἀρνητικὸ, τῆς δια-γωγῆς μας καὶ εἴτε πληγνύεται εἴτε ἀγαπτερώνεται γιὰ νὰ συνεχίσει τὸ δρόμο του, πού ὄρες-ὄρες γίνεται δύ-σκολος καὶ ἀδιάβατος. Ἰδιαιτέρα τότε, ὅταν οἱ παρούσες συνθήκες τῆς ζωῆς του τὸν κάνουν νὰ αἰσθάνεται ὅτι ἀ-κολουθεῖ καθοδικὴ πορεία, εἴτε κοινωνικὰ, εἴτε οἰκογε-

νειακὰ, εἴτε ἐργασιακὰ, εἴτε οἰκονομικὰ, εἴτε ... γιὰτὶ ὅλα τοῦ ἔρχονται ἀνάποδα ἀπ' ὅ,τι τὰ εἶχε ὑπολογίσει. Στὴν κατάσταση πού βρίσκεται, συμβαίνει συχνά, καὶ ὁ ἴδιος νὰ μὴ μπορεῖ νὰ σκεφθεῖ ἀκόμα, ὅτι θὰ μπορούσε καὶ ν' ἀλλάξει τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς του ἔχει παρατηθεῖ ἀπὸ κάθε τέτοια σκέψη. Ἐδῶ, ἀκριβῶς, ἀπαιτεῖται ἐκ μέρους τοῦ ποιμένα τόσο «ποιμαντικὴ φαντασία» γιὰ τὴν ἀναζήτηση καὶ ἀνεύρεση λύσεων ὅσο καὶ «ποιμαντικὸ τάκτ» γιὰ τὴν ὑλοποίησή τους.

Μιὰ πολὺ παλιὰ ἱστορία

Στὶς περιπλανήσεις μας σὲ δρόμους ποιμαντικῆς δια-κονίας χρέος μας εἶναι νὰ ζητήσουμε καὶ νὰ σώσουμε ἕχι-μόνο «τὸ ἀπολωλὸς», τὸν ἀπολωλὸτα ἄνθρωπο δηλαδὴ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ πού κινδυνεύει νὰ χαθεῖ σὰν ποιμαντικὴ ἐμπειρία καὶ πράξη, ἂν εἰμεὶς δὲν τὸ ἀνασύρουμε ἐγκαί-ρως ἀπὸ τὴ λήθη καὶ δὲν τὸ προβάλλουμε στὰ μάτια ὄ-λων μας. Θεώρησα λοιπὸν σκόπιμο, στὸ σημερινὸ σημεῖω-μά μου, νὰ παρουσιάσω ἕνα ποιμαντικὸ στιγμιότυπο πού συνδυάζει τὴν ποιμαντικὴ φαντασία μὲ τὸ ποιμαντικὸ τάκτ. Τὸ ποιμαντικὸ αὐτὸ στιγμιότυπο ἐξελλίσσεται σὲ πολλὰ μικροεπεισόδια πού συγχροτοῦν ἕνα τέλειο «δρά-μα». Τὸ σενάριό του τὸ διαβάξουμε μὲ κοιμημένη τὴν ἀνά-στα. Πρόκειται γιὰ τὸ κεφάλαιο 193 ἀπὸ τὸ Λ ε ι μ ω ν ἄ ρ ι ο ν τοῦ Ἰωάννου Μόσχου πού ἔζησε τὸν ἔκτο μ.Χ. αἰῶνα (βλ. PG 87, 3072-3076).

Ἄμμηχανία καὶ τέχνασμα ἐνὸς ἐπισκόπου

Βρισκόμαστε στὴν Ἀλεξάνδρεια τῶν πρώτων χριστια-νικῶν αἰῶνων. Πάπας (ἐπίσκοπος) ἐκεῖ εἶναι ὁ ἀββάς Ἀπολλινάριος, πολὺ ἐλεήμων καὶ πανετικὸς ἄνθρωπος. Ἔχει πληροφορηθεῖ, ὅτι κάποιος νέος, γιὰς ἀρχόντων τῆς πόλεως, πού τοῦ εἶχεν ἀφήσει οἱ γονεῖς του μεγάλη περιουσία σὲ πλοῖα καὶ χρυσάφι, μετὰ τὸ θάνατό τους, τὰ ἔχασε ὅλα καὶ ἔπεσε σὲ μεγάλη φτώχεια.

Σὰν τὰ ἔμαθε ὅλα αὐτὰ καὶ ἐπειδὴ ἐγνώριζε τοὺς γονεῖς του καὶ ἤξερε πόσο πλοῦσιοι ἦσαν, ὁ ἀββάς θέ-λησε νὰ τὸν ἐλεήσει κάνοντάς του ἕνα μικρὸ δῶρο. Βρι-σκόταν ὅμως σὲ μεγάλη ἀμμηχανία γιὰ τὸ πῶς θὰ ἐνεργούσε. Καθὼς, μάλιστα, ἔφερνε στὸ κοῦ του τὴν εἰκόνα τοῦ νέου, μὲ θρώμκα ροῦχα καὶ πρόσωπο σκυθρωπὸ, λυ-πόταν ἐσωτερικὰ γιὰ τὸ κατάντημά του καὶ ἦταν περι-φροντικὸς γι' αὐτόν. Ἐαφνικὰ, ὅμως, μὲ τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἔρχεται μιὰ θαυμασία σκέψη πού ταίριαζε στὸν ὑψηλὸ χαρακτήρα του.

Στέλνει ἀμέσως καὶ φωνάζει τὸ νομικὸ του σύμβου-λο καὶ παίρνοντάς τον ἰδιαιτέρως θέλει νὰ ἔχει τὴ δια-

βεβαιώσή του, ότι θα μπορούσε να φυλάξει το μυστικό που θα του εμπιστευθεί. Ύστερα από την καταφατική απάντηση του νομικού του δίνει εντολή να πάει να ετοιμάσει ένα γραμμάτιο που να λέει, ότι η Έκκλησία χρωστούσε στον πατέρα του νέου πενήντα λίτρες χρυσάφι. Μόνο ως προσέξει, ώστε το γραμμάτιο να έχει τις ανάλογες υπογραφές μαρτύρων για να είναι φανερή η γνησιότητά του.

Η εντολή εκτελείται άμεσα, και ο πάπας έχει τώρα στα χέρια του το χρεώγραφο. Δεν μένει όμως ικανοποιημένος από το αποτέλεσμα. Το χαρτί είναι καινούριο, ο πατέρας όμως του νέου έχει πεθάνει πάνω από δέκα χρόνια. Υποδεικνύει λοιπόν στο νομικό να πάει να το παραχωρήσει μέσα σε σατάρι ή κριθάρι και να του το ξαννφέρει σε λίγες ημέρες.

Μετά τη διαδικασία «αναπαλαιώσεως» επανέρχεται ο νομικός και λαμβάνει νέα εντολή, να πάει να βρει τον νέο και να του πει τι του δίνει σε αντάλλαγμα ενός γραμματίου, από το οποίο θα αποκομίσει μεγάλη ωφέλεια. Να προσέξει: μόνο ο νομικός, να μην πάρει πάνω από τρία νομίσματα. Ο νομικός τότε αποκρίνεται, ότι αν ο πάπας το θέλει, δεν τὰ παίρνει ούτε αυτά. «Όχι, του λέει, θέλω να τὰ πάρεις όπωςδήποτε τὰ τρία νομίσματα.

Πρώτες διαπραγματεύσεις

Ακολουθεί η συνάντηση του νομικού με τον νέο και εκτυλίσσεται με τον τρόπο που την είχε προδιαγράψει ο επίσκοπος. Ο νομικός διηγείται, ότι πριν από πέντε ή έξη μέρες, ψάχνοντας για κάτι χαρτιά στο σπίτι του, βρήκε το γραμμάτιο αυτό και θυμήθηκε, ότι ο πατέρας του νέου, λίγες μέρες πριν πεθάνει, επειδή του είχε εμπιστοσύνη του το είχε έγχειρσει. Από τότε, φαίνεται ότι παράπεσε κι ούτε που του είχε έλθει στο μυαλό να του το επιστρέψει. Ο νέος τότε ρωτάει τον νομικό τι αντάλλαγμα θέλει, κι εκείνος του απαντά, τρία νομίσματα.

Ο νέος, όμως, έχει και συμπληρωματικές ερωτήσεις. Θέλει να μάθει, αν ο άνθρωπος που έχει το χρέος είναι εύπορος. Ο νομικός δεν διστάζει να του πει, ότι πρόκειται για εύπορο πρόσωπο και για άνθρωπο ευγνωμοσύνης. Μπορεί να του επιστρέψει τα χρήματά του χωρίς κόπο. Ο νέος είναι κατασυντηρημένος και λέγει. «Ο Θεός γνωρίζει, ότι δεν έχω χρήματα, έτσι όμως και τὰ εισπράξω θὰ σοῦ δώσω κι ἕτι ἄλλο θέλεις ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρία νομίσματα». Ο νομικός του παραδίδει το γραμμάτιο.

Πρὸς τὴ λύση τοῦ «δράματος»

Ο νέος παραλαμβάνει το γραμμάτιο, έρχεται στον επίσκοπο, θάνει μετάνοια και του το επιδίδει. Μόλις το πήρε εκείνος και το διάβασε προσποιήθηκε τον παραγμένο, και του είπε. «Και που ήσουνα έως τώρα; Ο πατέρας σου έχει πεθάνει πριν δέκα χρόνια. Πηγαίνετε, κύριε, δεν σας μιλάω καθόλου». Αυτός όμως του απάντησε. «Δεσπότη μου, αλήθεια σου λέω, δεν τὸ εἶχα τὸ γραμμάτιο ἐγώ. Ο νομικός σύμβουλος τὸ εἶχε καὶ δὲν τὸ ἤξερα. Ο Θεός όμως να τὸν ελεήσει που μὸν τὸδωσε τώρα, λέγοντάς μου, ότι ψάχνοντας για κάτι χαρτιά τὸ βρήκε ὀλιως τυχαῖα». Ο επίσκοπος τότε τὸν ἔδωξε λέγοντάς του ὅτι θὰ τὸ σ κ ε φ τ ε ἰ, ἀφοῦ κράτησε καὶ τὸ γραμμάτιο.

Ύστερα από μιὰ εβδομάδα ἐπανεμφανίζεται ὁ νέος. Ὁ ἐπίσκοπος τὸν κατηγορεῖ ἄλλη μιὰ φορὰ γιατί εἶχε καθυστερήσει νὰ τοῦ προσκομίσει τὸ γραμμάτιο, καὶ δείχνει ὅτι δὲν θέλει νὰ τοῦ ἐπιστρέψει τίποτα. Ὁ νέος τότε τοῦ λέγει. «Δεσπότη μου, ὁ Θεὸς γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχω λεφτὰ γιὰ νὰ θρέψω τοὺς δικούς μου, ἂν, λοιπόν, ὁ Θεὸς σὰς φωτίσει, ἐλεήστε με». Τότε, ἀποκρίνεται σ' αὐτὸν ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, ὁ Ἀπολλινάριος, προφασίζόμενος ὅτι ὑποχώρησε στὶς παρακλήσεις του. «Θὰ σοῦ τὰ δώσω στὸ ἀκέραιο· τοῦτο μόνο θὰ σὲ παρακαλέσω ἀδελφέ μου, νὰ μὴν ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τόκου». Τότε, ὁ νέος θάνει μετάνοια καὶ λέει. «Ὁ,τι ἀποφασίσαις δεσπότη μου καὶ διατάξαις αὐτὸ θὰ κάνω. Κι ἂν ἀκόμα διατάξαις νὰ μοῦ δώσουν μειωμένο τὸ κεφάλαιο, ἂς μοῦ δώσουν λιγότερα». Ὁ ἐπίσκοπος δὲν τὸ δέχθηκε αὐτὸ, τοῦ εἶπε ὅτι ἀρκεῖται στὴν παραχώρηση ἀπὸ μέρους του τῶν τόκων. Τότε θάνει καὶ τοῦ δίνει τὶς πενήντα λίτρες χρυσάφι καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ φύγει, ἀφοῦ ἔκανε πάλι λόγο καὶ τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν παραχώρηση, ὅπως εἶπε, τῶν τόκων.

«Αὐτὴ ἦταν ἡ κρυφὴ ἐργασία τοῦ θεοῦ Ἀπολλινάριου, αὐτὴ ἦσαν ἡ καλὴ πράξη καὶ συμπόνοια του. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Θεὸς βοήθησε τὸν νέο με τὴν εὐλογία του, ὥστε νὰ σηκωθεῖ ἀπὸ τὴ φτώχεια του καὶ νὰ ἐπανέλθει στὴν θέση ποῦ ἦταν πρὶν, αὐτὸς καὶ οἱ γονεῖς του, νὰ διαπρέψει σὲ πλοῦτη καὶ χρήματα, ἀλλὰ συνάμα καὶ ψυχικὰ νὰ ὠφεληθεῖ». Με αὐτὰ τὰ λόγια κλείνει τὴν ἀφήγησή του γιὰ τὸν ἐν ἁγίοις ἀδβδ Ἀπολλινάριο ὁ Ἰωάννης Μόσχος.

Μερικὰ συμπεράσματα

Στὴ διήγηση αὐτὴ διαφαίνεται τόσο ἡ «ποιμαντικὴ φαντασία» ὅσο καὶ τὸ «ποιμαντικὸ τὰκτ» τοῦ εὐλογημένου ἐκείνου ἐπισκόπου. Μιὰ φαντασία, ὅμως, ποῦ δὲν ἀφήνεται ἀχαλίνωτη σὲ κάθε εἶδους φαντασίας ἢ φαντασιώσεις, ἀλλὰ ἀναμένει τὴν «θεοθεν κίνησι». Ἐπιδιώκει τὸ ἀπόρρητο γιὰ νὰ μὴν ἐκτεθεῖ οὔτε ὁ ἴδιος οὔτε ὁ νέος. Ἐφόσον στὴν ἐνέργειά του αὐτὴ ἐμπλέκονται καὶ συνεργάτες, πρέπει νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἐξαμύθειά τους. Ἡ προσφορά τῆς «μικρᾶς ἀγάπης» ποῦ ἀναφέρει τὸ πρωτότυπο κείμενο δὲν γίνεται ἀδυσάπιστα. Πρέπει νὰ ἔλθει μὲ φυσικὸ τρόπο, νὰ εἶναι ἀληθοφανής, ἔτσι ὥστε καὶ στὴν ἐσχατὴν πενία του ὁ νέος νὰ αἰσθάνεται ἀξιοπρεπής· κι ὄχι μόνο νὰ μὴ νοιώσει μειονεκτικὰ ἀπὸ τὴν εὐεργεσία ποῦ θὰ δεχθεῖ, ἀλλὰ νὰ ἔρθει σὲ θέση ὑπεροχῆς, ἐπειδὴ παραχωροῦσε μέρος τῶν δῆθεν δικαιωμάτων του (τοὺς τόκους).

Ἡ σκηνοθεσία εἶναι πλήρης, σκηνὲς ἐναλλάσσονται καὶ παίζονται ἐκ τοῦ φυσικοῦ. Τὸ τὰκτ στὴν προκειμένη περίπτωση ἀποφεύγει φαινομενικὰ τὴν λεπτότητα. Τὴ θέση τῆς καταλαμβάνει ἡ ταραχὴ, ἡ ἀποστροφή, ἡ ἐπίπληξη, ἡ ἐπιφυλακτικότητα, ἡ ἀναβολή, ἡ κατόπιν παρακλήσεως ἐνδοτικότητα. Στὴ συνέχεια ἐπανέρχεται ἡ διάκριση, ἡ εὐχαριστία, ἡ ἐπευλόγηση.

Ὅλα αὐτὰ μᾶς δείχνουν, πόσο ἀποτελεσματικὴ μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ ποιμαντικὴ διακονία ποῦ χρησιμοποιοῖ τὴ δημιουργικὴ φαντασία μὲ διακριτικότητα, αἰσθηματικὴ διακρίσεως καὶ μὲ ἀποφυγὴ κάθε φιλανθρωπικῆς ἐπιδείξεως.

Ποιμαντική φαντασία σέ μείζονα καί ἐλάσσονα κλίμακα

Τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου (*)

Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ: «Εἶμαι φτωχὸς καὶ δὲν ἔχω νὰ ἐλεήσω». Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμα δὲν μπορεῖς νὰ δώσεις, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ πλούσιοι ποὺ ἔβαζαν τὰ δῶρα τους σὲ γαζοφυλάκιο, δῶσε δυὸ λεπιά (Μάρκου 16' 41 - Λουκᾶ κα' 3), ὅπως ἡ φτωχιά ἐκείνη χήρα. Καὶ τὸ δέχεται ὁ Θεὸς ἀπὸ μέρους σου καλύτερα καὶ ἀπὸ τὰ δῶρα τῶν πλουσίων.

Οὔτε αὐτὰ δὲν ἔχεις; Ἐχεις ὅμως δύναμη σωματικὴ καὶ μπορεῖς μὲ τὴ διακονία σου νὰ ἐλεήσεις τὸν ἄρρωστο.

Δὲν μπορεῖς αὐτό; Μπορεῖς μὲ τὸν καλὸ σου λόγο νὰ παρηγορήσεις τὸν ἀδελφὸ σου. Ἐλέησέ τον λοιπὸν μὲ τὸν καλὸ σου λόγο καὶ ἄκουσε αὐτὸν ποὺ λέει: «Εἶναι προτιμότερος ὁ καλὸς λόγος ἀπὸ τὰ ὑλικά δῶρα» (Σοφία Σειραχ 16).

Ἄς ὑποθέσουμε ὅτι οὔτε μὲ τὸ λόγο δὲν μπορεῖς νὰ ἐλεήσεις. Μπορεῖς ὅμως, ἂν θηρισιεῖ μαζί σου ὁ ἀδελφός σου, νὰ τὸν ἐλεήσεις καὶ νὰ τὸν ὑπομείνεις τὴν ὥρα τῆς ταραχῆς του, ἀφοῦ τὸν βλέπεις νὰ ἐπιρροάζεται ἀπὸ τὸν κοινὸ ἐχθρὸ (διάβολο). Καὶ ἀπὸ τὰ τοῦ πεῖς ἕνα λόγο καὶ νὰ τὸν ιαράξεις περισσότερο, νὰ σιωπήσεις καὶ νὰ ἐλεήσεις τὴν ψυχὴ του, πατρωνιάς τιν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ.

Μπορεῖς πάλι ἂν ἁμαρτήσῃ εἰς θάρος σου ὁ ἀδελ-

φός σου, νὰ τὸν ἐλεήσεις καὶ νὰ τοῦ συγχωρέσεις τὴν ἁμαρτία γιὰ νὰ πάρῃς καὶ σὺ ἀπὸ τὸ Θεὸ ἄφεση. Γιατί λέει ἡ Ἁγία Γραφή: «Συγχωρέστε γιὰ νὰ συγχωρεθεῖτε» (Λουκᾶ 5' 37). Καὶ βρῖσκεσαι στὴ θέση νὰ ἐλεῖς τὴν ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ σου, συγχωρόντας τον γιὰ ὅσα ἁμαρτήσῃ εἰς θάρος σου. Γιατί ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε τὴν ἐξουσία, ἂν θέλουμε, νὰ συγχωροῦμε ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ ναὶ μὲν, δὲν ἔχεις τὴ δυνατότητα νὰ ἐλεήσεις τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἐλεῖς ὅμως τὴν ψυχὴ του. Καὶ ποιά μεγαλύτερη ἐλεημοσύνη ὑπάρχει ἀπὸ ἐκείνη ποὺ προσφέρεται στὴν ψυχὴ; Γιατί ὅπως ἀκριβῶς ἡ ψυχὴ ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὸ σῶμα, ἔτσι καὶ ἡ ἐλεημοσύνη ποὺ προσφέρεται στὴν ψυχὴ ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπ' αὐτὴ ποὺ γίνεται στὸ σῶμα.

Ὅστε λοιπὸν κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ: «Δὲν μπορῶ νὰ κάνω ἐλεημοσύνη». Ὁ κανένας μπορεῖ, κατὰ τὴ δύναμή του καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν κατάστασή του. Μόνον, νὰ ἔχει κανεὶς τὸ νοῦ του, τὸ καλὸ ποὺ κάνει, νὰ τὸ κάνει μὲ ἐπίγνωση, ὅπως εἴπαμε καὶ γιὰ κάθε ἄλλη ἀρετὴ.

* Ἔργα Ἀσκητικά, κεφάλαιο ΙΔ', παράγραφος 158, Ἀθήναι, Ἐκδ. «Ἐτοιμασία», 1981, σ. 345, 347.

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΤΥΠΟ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 205)

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω τοὺς «Ἀναπαλμούς» τῆς Παναγίας Χρυσοκαστριώτισσας Πλάκας, τὴν «Καινὴ Ἐντολή» Ἐνορίας Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης στὴν Ἡλιούπολη, τὸν «Ἀπόστολο Θωμᾶ» τοῦ ὁμώνυμου Ἱ. Ναοῦ στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, τὸν «Πελεκάνο» τῆς Ἐνορίας Ἀγίου Κωνσταντίνου Καρέα στὴ Μητρόπολη Καισαριανῆς, τὰ «Λυχνάρια τῆς Ἐπταλόφου» καὶ τὴν «Ἐνοριακὴ Πνοή» στὴ Μητρόπολη Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ.ἄ.

Μιὰ ἀκόμη κατηγορία θὰ μπορούσαμε νὰ σχηματίσουμε μὲ τὰ περιοδικά, ποὺ ἐκδίδουν ἰδρύματα, εἰδικὲς ἐκκλησιαστικὲς ὑπηρεσίαις κ.λπ. Τέτοια εἶναι ἡ «Πηγὴ τῆς Ἀλήθειας», ἐφημεριδοῦλα τοῦ Οἰκοτροφείου Γουμένισσας Κιλκίς, ἡ «Μέριμνα», ποὺ ἐκδίδει τὸ TAKE, ἡ «Ὀλυμπιάς» τῆς Ἀνώτερης Σχολῆς Ἀδελφῶν Νοσοκόμων τοῦ Ν.Ι.Ε.Ε. καὶ τὰ δελτία τῶν Ἱερατικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολείων, ὅπως «Ὁ Ἅγιος Νικόδημος» τοῦ Νυκτερικοῦ Ἐκκλ. Λυκείου Ἀθηνῶν, ὁ «Ἱεροσπουδαστής» τοῦ Μέσου Ἐκκλ. Φροντιστηρίου Φλώρινας, ἡ Ἐπετηρίδα τοῦ Ἐκκλ. Λυκείου Τήνου κ.ἄ.

Ἀπομένει ὁ σημαντικώτατος τομέας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολογίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀρισμένα εἶναι ὀγκώδεις Ἐπετηρίδες μὲ ἀξιόλογη ἐκκλησιαστικὴ ὕλη, ὅπως τὸ καὶ σπουδαιότερον ὅλων «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τὰ Ἡμερολόγια τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱερο-

σολύμων, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Μονῆς Σινᾶ, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θουαείρων, τῆς Μητρόπολης Μεσσηνίας κ.λπ. Ἐγκόλπια ἡμερολόγια ἐκδίδουν ὅλες σχεδὸν οἱ Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ μικρὰ κάθε φορὰ ἀφιερῶματα σ' ἐκκλησιαστικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα.

Εἰδικὸ χαρακτῆρα ἔχουν τὰ ἡμερολόγια γιὰ τοὺς ναυτιλλομένους τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ τῆς Μητρόπολης Πειραιῶς, ποὺ ἔχει τὴν ἕδρα της στὸ πρῶτο λιμάνι τῆς χώρας καὶ σωστὰ δείχνει μέρηματα γιὰ ὅλους τοὺς ναυτικούς μας.

Τελειώνοντας θὰ κάνω λόγο γιὰ τὰ δελτία ὀρθοσκευτικοῦ περιχομένου ποὺ ἐκδίδουν καὶ μοιράζουν στοὺς ἄνδρες τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς οἱ ὀρθοσκευτικὲς τοὺς Ὑπηρεσίαις. Πρόκειται ἀντίστοιχα γιὰ τὸν «Φρουρὸ» καὶ τοὺς «Παλμούς».

Αὐτὲς εἶναι μερικὲς διαπιστώσεις ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὸ ὕλικο τῆς Ἐκθεσῆς αὐτῆς. Ὅταν τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, — ἐλπίζω πολὺ σύντομα, — κυκλοφορήσῃ τὴν Ἐπετηρίδα Ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου, ποὺ ἐτοιμάζει, θὰ θαυμάσουμε τὸ πανόραμά του, χωρὶς τίς παραλείψεις ποὺ ἐκ τῶν πραγμάτων ἔχουν ὑποχρεωμένος νὰ κάνω στὴ σύντομη αὐτὴ περιδιάβασή μου καὶ θὰ συνειδητοποιήσουμε καλύτερα, ὅπως εἶπε καὶ ὁ φίλος συνάδελφος Τάκης Ψαράκης, τὸ εὖρος καὶ τὴ σημασία του στὴ ζωὴ τοῦ σύγχρονου Ἑλληνισμοῦ.